

## EVOLUȚIA ȘI ESENȚA CRIZELOR ÎN DOMENIUL ECONOMIC AL ADMINISTRAȚIEI PUBLICE

*Nelu MOCANU*

*Universitatea Liberă Internațională din Moldova*

Les facteurs importants pour la solution des problèmes qui tiennent du processus de gestion des crises sont la période d'activité, la grandeur du processus, les risques des organiserions, etc. La réalité démontre que les crises reflètent les rythmes propres de développement de chaque entreprise, qui ne correspondent pas avec le rythme de développement social des autres organisations.

Organizația publică este un segment structural relativ separat în sistemul economic general. Criteriile unei asemenea separări sunt: independența economică, activitatea organizatorică (existența mediului intern și exterior), disponibilitatea de infrastructură specializată, posibilitatea de evidențiere a rezultatului total al gestiunii organelor publice.

Drept organizație publică poate fi considerată firma aparte, întreprinderea, societatea comercială, banca, compania (de asigurare, turistică etc.), precum și unitățile structurale din sistemul administrării publice.

Foarte importante pentru soluționarea problemelor ce țin de gestiune sunt următoarele aspecte: în ce perioade de activitate poate să apară și să se dezvolte criza; în ce măsură pericolul de apariție a crizei este determinat de modificările riscante din cadrul organizației însăși și dacă aceasta are legătură cu evoluția mediului economic, în care funcționează organizația dată.

Realitatea demonstrează că crizele reflectă ritmurile proprii de dezvoltare a fiecărei organizații în parte, care uneori nu coincid cu ritmurile dezvoltării sociale sau cu dezvoltarea altor organizații. Fiecare organizație își are potențialul său de dezvoltare și propriile condiții de realizare a acestuia și concomitent se supune legiților de dezvoltare ciclică a întregului sistem social-economic. De aceea, asupra organizației publice acționează în permanență atât factorii externi, determinați de impactul ciclurilor economice generale, cât și cei interni, care depind de ciclurile proprii și de evoluția crizei.

Factorii externi caracterizează situația economică în care funcționează organizația și de care ea nu poate să nu depindă. Dacă sistemul economic se află în stare de criză, aceasta se răsfrânge și asupra unei organizații publice aparte, asupra fiecărei în mod diferit. Totul depinde de tipul de proprietate al organizației, genurile ei de activitate și de potențialul ei economic și profesional. De aceea, trebuie să se aibă în vedere că fiecare organizație reacționează diferit la coraportul factorilor externi și interni, care acționează asupra ei. Astfel, în caz de apariție a crizei în sistem o serie de organizații momentan dispar, altele se opun din toate puterile fenomenului de criză, iar altele găsesc diverse posibilități să întoarcă acțiunea factorilor externi în folosul lor, poate provizoriu, în haosul fenomenelor de criză generală.

Aceasta se poate explica prin multe cauze, printre care figurează și potențialul anticriză, gestiunea profesională, gradul de intensitate a activității economice. Totodată, nu trebuie să fie neglijate circumstanțele și consecințele pozitive de pe urma unor decizii riscante.

Însă, e posibilă și o asemenea situație, în care, chiar și existând un anturaj economic favorabil, organizația poate intra într-o criză profundă. În acest caz, cauzele vor fi mai degrabă factorii interni de dezvoltare, cum sunt, bunăoară, tehnologia învechită, organizarea ineficientă a muncii, lacunele în strategia economică, erorile la adoptarea deciziilor economice în administrarea publică, conflictele de afaceri și social-psihologice, profesionalismul scăzut al cadrelor, funcționarilor publici, marketingul nereușit și mulți alți factori.

Pentru a avea posibilitate să se declanșeze programele de gestiune anticriză, managementul administrării publice locale trebuie să cunoască factorii, simptomele și cauzele crizei.

Simptomele se manifestă în indicatori și, ceea ce nu este mai puțin important, în tendințele și modificările ce reflectă funcționarea și dezvoltarea organizației publice. Astfel, managementul administrării publice, analizând indicatorii privind productivitatea muncii, eficiența activității, randamentul fondurilor, energointensivitatea producției, starea financiară sau asemenea factori ca fluctuația personalului, disciplina, satisfacția de muncă, starea conflictuală etc. a agenților economici din domeniul economic al administrării publice poate caracteriza starea organizației de producție în raport cu apropierea crizei.

Concomitent, mărimea și dinamica indicatorilor pot fi evaluate de managementul administrării publice în comparație și cu mărimea recomandată stabilită (admiterile respective) și cu valorile din anumite intervale consecutive de timp.

Drept simptom al situației de criză poate fi, spre exemplu, necorespunderea indicatorilor cu coraportul normal sau scăderea bruscă a indicilor în anumite intervale de timp. Însă, nu totdeauna simptomele de înrăutățire a stării organizației conduc la criză. Simptomul este doar manifestarea exterioară a începerii „îmbolnăvirii” organizației, dar la „boala” însăși conduc cauzele apariției ei. Anume cauzele stau la baza apariției simptomelor și, ulterior, a factorilor care atestă intervenirea crizei.

Astfel, etapele de apariție a crizei pot fi redată în următoarea consecutivitate:

**cauzele → simptomele → factorii.**

Estimarea crizei de managementul administrării publice poate fi efectuată nu doar după simptomele ei, ci și după cauzele și factorii ei reali.

Cauza crizei o constituie evenimentele sau starea obiectului, sau tendințele negative stabile în dezvoltarea lui ce denotă apropierea crizei.

Spre exemplu, în cadrul organizației drept cauze pot fi erorile de ordin economico-financiar, starea generală a economiei, calificația insuficientă a personalului, neajunsurile din sistemul de motivație. Simptomele crizei sunt manifestarea primelor semne ale tendințelor negative, stabilitatea acestor tendințe, conflictele de afaceri, acumularea problemelor financiare etc. Și atunci factorii crizei vor fi: reducerea calității producției, încălcarea disciplinei tehnologice, creșterea datoriilor la credite etc.

Din punctul de vedere al acțiunii asupra organizației cauzele de apariție a crizei în cadrul ei pot fi clasificate în interne și externe. Cele externe sunt determinate de starea economiei, activitatea statului, starea ramurii din care face parte organizația dată, precum și de impactul unor stihii.

Problema apariției crizei în organizația publică trebuie abordată de pe poziții sistemice. Orice organizație constituie un sistem integru format din elemente, părți, componente etc. interdependente. Concomitent, dezvoltarea organizației, chiar și în cazul creșterii cantitative, nu modifică caracteristicile generale ale integrității ei, dacă, bineînțeles, nu are loc distrugerea organizației.

Sistemul în procesul ciclului său de viață se poate afla fie în stare stabilă, fie în stare instabilă.

Se delimitează stabilitatea statică și stabilitatea dinamică.

Factorii care acționează asupra stabilității sistemului pot fi externi și interni. Dacă stabilitatea în temei este dictată de factori externi, ea se numește *externă*, dacă de factori interni – *internă*.

În condițiile de gestiune centralizată a economiei stabilitatea structurilor economice de producție se atinge, de regulă, din contul acțiunii factorilor externi de gestiune, adică procesele destabilizatoare erau stinse din exterior. Totodată, mecanismele de aducere a sistemului în stare stabilă sau cvasistabilă puteau fi dintre cele mai diferite: susținerea economică suplimentară de către administrația publică, înlocuirea directorului, corectarea planurilor, reorganizarea administrativă a producției etc. În acest caz, stabilitatea activității organizației se obține prin intervenția managementului administrării publice.

Aceasta nu înseamnă că problema stabilității nu există. Ea pur și simplu se permută la nivelul administrării publice locale și întotdeauna se soluționează de către organele de stat.

Toate reformele efectuate anterior priveau în primul rând nivelurile ierarhic superioare, adică cele de stat, regionale și ramurale. E destul să ne amintim de comasarea și decomasarea ministerelor, introducerea schemelor generale de gestiune etc. În prezent, în condițiile de concurență problema stabilității preocupă fiecare organizație.

Astfel, pentru a recunoaște criza, trebuie depistate la timp simptomele, determinați factorii ce vorbesc despre posibila intervenție a situației de criză și clarificate cauzele ei. Drept mijloace de descoperire a posibilităților de intervenție a crizei în organizație se consideră intuiția și experiența, analiza și diagnosticul stării de lucruri. Aceste mijloace trebuie aplicate la toate etapele de existență a organizației publice de către managementul organizației publice, pentru că agentul economic poate intra în criză profundă la stadiul de înflorire sau în cazul unei situații economice externe destul de favorabile.

Astăzi, prin noțiunea de criză se subînțelege o acutizare a contradicțiilor sistemului social-economic ce-i amenință stabilitatea. Atitudinea vizavi de fenomenele anticriză suferea schimbări radicale pe parcursul ultimilor trei secole. Putem delimita, cu aproximație, trei perioade. Prima perioadă debutează cu începutul

secolului XVIII și continuă până la mijlocul anilor '30 ai secolului al XX-lea. În această perioadă se considera că crizele economice nu sunt posibile în capitalism (J.S. Michell, G.-B. Say, D.Ricardo), dar dacă ele totuși sunt, poartă un caracter întâmplător ( G.-Ș. Simondi, R.Robertus).

Crizele activității întreprinderilor reprezintă o realitate obiectivă. Ele oglindesc o neconcordanță între ritmul de dezvoltare a unei întreprinderi concrete și ritmurile de dezvoltare a microsistemelor, indicând necesitatea schimbării traiectoriei dezvoltării întreprinderii sub influența ciclurilor macroeconomice.

Mai mult ca atât, regularitatea apariției fenomenelor de criză în activitatea întreprinderii pornește de la faptul că ea este supusă ciclității. În Figura 1 este reprezentată curba ciclului de viață a întreprinderii în formă de curbă a veniturilor-pierderilor întreprinderii pe o perioadă de timp.

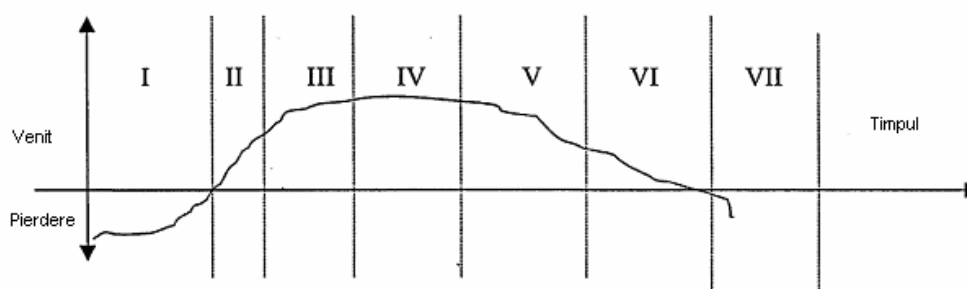


Fig.1. Ciclul de viață a întreprinderii.

Coordonatele respective oferă posibilitatea de a construi o curbă a ciclului de viață a întreprinderii nu doar ipotetic, dar pe baza unor date reale și de a utiliza această curbă în calitate de instrument de gestionare strategică. Pe curba ciclului de viață a întreprinderii pot fi delimitate următoarele faze:

- I – faza de organizare a concepției întreprinderii;
- II – faza de formare;
- III – faza de creștere activă;
- IV – faza de încetinire a creșterii;
- V – faza de statornicie (maturizare),
- VI – faza de cădere;
- VII – faza de încetare a activității.

Caracteristicile enumerate ale simptomelor de aprofundare a procesului de criză la întreprindere denotă că el derulează neuniform, adâncindu-se tot mai mult cu fiecare etapă; cu cât este mai adâncit procesul cu atât mai greu va fi de a restabili businessul. Dacă la timp nu vor fi întreprinse măsuri, atunci întreprinderea va falimenta. Astăzi nu mai sunt dubii în privința faptului că activitatea întreprinderii depinde atât de forțe externe, cât și de cele interne. Care sunt cauzele ce dau naștere acestor forțe?

Cu alte cuvinte, care este cauza dezvoltării ciclice a întreprinderii și a economiei în general? După părerea noastră, cauzele ciclității sunt generate de faptele, acțiunile, deciziile persoanelor care influențează, într-o măsură sau alta, macroeconomia, accentuând unele și diminuând alte forțe externe. Adică, principala cauză a dezvoltării ciclice a întreprinderii o formează deciziile, acțiunile sau inacțiunile oamenilor cu influență sau cu dreptul la influență de conducere; altfel spus, cauzele ciclității sunt conflictele organizaționale. Astăzi conflictele organizaționale au devenit o parte componentă a lumii interdependente.

#### Bibliografie:

1. Toffler A. Previzuni și premise. - București: Antet, 1999, p.42.
2. Rumelt R.P., Shendel D.E. Teece D.J. Fundamental issues in strategy. - HBS, Press, 1994, p.148

Prezentat la 02.03.2009